

TÜRKİYE SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

TÜSİAD
YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE
DIŞ İLİŞKİLER KOMİSYONU BAŞKANI
CEM DUNA’NIN
BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ – TÜSİAD
DIŞ POLİTİKA FORUMU
“BÜYÜK ORTADOĞU TRANSATLANTİK
İLİŞKİLERİNİN GELECEĞİ” KONFERANSI
AÇILIŞ KONUŞMASI

19 Mart 2004
Ceylan Intercontinental

TUSİAD AVRUPA SANAYİ VE İŞVERENLER KONFEDERASYONLARI BİRLİĞİ (UNICE) ÜYESİDİR.

İstanbul: Meşrutiyet Cad. No: 74 Tepebaşı 80050 İstanbul - Türkiye
Ankara : İnan Cad.No:39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara - Türkiye
Brüksel: 13,Avenue Gaulois, des 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C : 1250 24th Street, Washington D.C. 20037 USA

Tel: (90-212)249 19 29
Tel: (90-312)468 10 11
Tel: (32-2) 736 40 47
Tel: (1-202) 776 77 70

Fax:(90-212) 249 13 50
Fax:(90-312)428 86 76
Fax:(32-2) 736 39 93
Fax: (1-202) 776 77 71

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxloffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad.org

web sitesi: www.tusiad.org

Sayın Konuklar, Değerli Basın Mensupları

TÜSİAD Yönetim Kurulu adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. Boğaziçi Üniversitesi – TÜSİAD Dış Politika Forumu'nun düzenlediği “Büyük Orta Doğu ve Transatlantik İlişkilerinin Geleceği” başlıklı konferansa hoşgeldiniz.

Konferansımızın konusu son zamanlarda giderek daha sık duyduğumuz ve kamuoyunun da dikkatini üzerinde toplamış gözüken Büyük Orta Doğu Projesi. Büyük Orta Doğu, Fas'tan Afganistan'a kadar giden içine Kafkasları ve Orta Asya'yı da alan geniş coğrafyayı tanımlamak için kullanılıyor. Aslında, bu bölgeyi Batı için daha güvenli ve istikrarlı bir bölgeye dönüştürme fikrinden yola çıkan iki farklı vizyonla karşı karşıyayız.

Bunlardan ilki, ABD tarafından ortaya atılan ve 11 Eylül saldırılarından önemli ölçüde etkilenen Büyük Orta Doğu Projesi iken diğeri Avrupa Birliği'nin 2003'de AB Komisyonunca kabul edilen Geniş Avrupa siyaseti. Gerek Geniş Avrupa siyaseti, gerekse de Büyük Orta Doğu projesi Türkiye'yi yakın gelecekteki dış politikası üzerinde yeni değerlendirmeler yapmaya zorladığı bir gerçek.

Üstelik bu iki vizyonun arasındaki rekabetin nasıl süreceği ya da nasıl sona erdirilebileceğini gösteren kritik bir karar aşaması da Haziran sonunda İstanbul'da gerçekleşecek. NATO Zirvesi'ne ev sahipliği yapacak olan Türkiye'nin ABD ile büyük Avrupalı müttefikleri arasında geçecek belki de en hayati tartışmalara sahne olması söz konusu.

Bugün, her iki vizyonun oldukça önemli bir yönünün otoriter yönetimlerden demokrasiye geçiş olduğunu görüyoruz. Aslında demokrasiye geçiş sadece iç siyasal düzenlemeler ve bu düzenlemelerin gerçek anlamda bir fark yaratabilmesi için demokratik bir siyasal kültürün oluşturulması yolunda güçlükleri ifade etmekle kalmıyor, dış ilişkilerde de kısa vadede çok ciddi sorunları beraberinde getirebiliyor.

Özellikle de iç siyasal, ekonomik ve sosyal sorunları başetmede zorlanan “yeni demokrasilerin” dış düşmanı abartma hatta yaratma yoluna gittikleri genellikle kabul gören bir tez. Gerek Geniş Avrupa siyaseti gerekse de Büyük Orta Doğu Projesi ise bu sancılı süreci dışarıdan etkilemeye yönelik tasarımlar olarak karşımıza çıkıyor.

Geniş Avrupa siyasetinde demokrasiye geçiş, ödüllerle teşvik edilen ve Kopenhag Kriterleri benzeri koşulları yerine getirmeleri karşılığında adeta “AB'ye üyelik dışında hemen herşeyin teklif edildiği uzun bir süreç” olarak telakki ediliyor. Büyük Orta Doğu Projesi'nin temel çıkış noktası ise, demokratik olmayan rejimlerin terörizmi dış politika aracı olarak bizzat kullanmaya ya da kullanılmasına göz yummaya yatkın ve kitle imha silahlarını geliştirmeye eğilimli oldukları fikri.

Halihazırdaki görüntüsünden yola çıkarsak, Büyük Orta Doğu Projesi'nin Geniş Avrupa vizyonundan temel farkının, terörizm ve kitle imha silahlarından vazgeçilmesi konusunda beklemeyen ve ödün vermeyen bir siyasetin uygulanması üzerinde durması olduğunu söylemek mümkün gözüküyor. Geniş Avrupa siyaseti bölgesel bir tasarım iken bununla oldukça örtüşen bir coğrafi alanı konu alan Büyük Orta Doğu projesi aynı bölgeyi konu almakla birlikte küresel bir bakış açısı taşıyor.

İstanbul'da yapılacak NATO Zirvesi'nin bu anlamda önemi büyük, çünkü bir savunma ittifakı olarak kurulmuş olan NATO'nun, bir kollektif güvenlik örgütüne dönüştürülmesi, geçmişte "alan dışı" olarak kabul edilen Orta Doğu'nun da NATO'nun yeni görev alanı olarak tanımlanması isteniyor. Irak Savaşı sonrası onarılmaya başlanan Transatlantik ilişkilerinde ise bu süreç başta Irak'ta bir NATO gücü konuşlandırılıp konuşlandırılmayacağı olmak üzere bir dizi önemli başlıkta ABD ile büyük Avrupalı müttefikleri arasında uzlaşma gerektiriyor.

Transatlantik ilişkilerinin geleceği tartışılırken Türkiye açısından bakıldığında bir taraftan Türkiye'nin ABD ile olan ilişkilerinin önemini koruduğu görülüyor. Diğer taraftan da Türkiye dış politikasının en önemli hedefi olarak benimsediği AB üyeliğine tüm enerjisini vermek durumunda. Transatlantik ilişkilerde ayrılıkların sürmesi yanında AB içinde de farklı görüş ve eğilimlerin ortaya atılması sadece Transatlantik ilişkilerle ilgili olarak değil AB'nin geleceğiyle ilgili olarak da bazı soruları gündeme getiriyor. Transatlantik ilişkilerde sorunların çözülmesi ve rakip gözükten vizyonların eklenmesi diğer birçok nedenin yanı sıra Türkiye'nin AB üyeliği yolundaki konsantrasyonunu devam ettirebilmesi açısından da oldukça önemli.

Konferansımızın değerli akademisyenlerin katkılarıyla Büyük Orta Doğu projesi ve Transatlantik ilişkilerin geleceği konusunda bizleri aydınlatacağına ve bu sürecin Türkiye açısından taşıdığı anlam üzerinde daha bilgili dolayısıyla da daha detaylı ve serinkanlı düşünmemizi sağlayacağına inanıyorum. Sözlerime son verirken sizleri saygıyla selamlıyorum. Beni sabırla dinlediğiniz için teşekkür ederim.